

دستور جلسه:

۱. بررسی نامه های ارجاعی
۲. ارائه گزارش پیشرفت طرح بررسی وضعیت موجود سیاستها و قوانین در خصوص ارائه خدمات و به کارگیری روشهای نوین کمک باروری در ایران توسط خانم دکتر فرزندی

رئوس نتایج و توصیههای قابل اجرا:

گزارش سیصد و هفتاد و نهمین جلسه گروه قرائت شد و به تصویب رسید.

۱. بررسی نامه های ارجاعی

✚ دعوتنامه و بینار گروه آینده نگر، نظریه پردازی و رصد کلان سلامت

خانم دکتر دستجردی، ریاست محترم گروه اظهار داشتند، آقای دکتر محقق، معاون محترم علمی طی نامه ای به گروه های علمی، و بینار تخصصی گروه آینده نگر، نظریه پردازی و رصد کلان سلامت با موضوع چالش های اثربخشی واکسن های کرونا و موج جدید برای روز پنجشنبه مورخ ۱۴۰۰/۰۸/۲۰ ساعت ۸ الی ۹ را اطلاع رسانی کردند. دعوتنامه و بینار برای اعضای محترم گروه ارسال شده و مجددا ارسال می شود.

✚ دعوتنامه شورای آینده نگاری و نظریه پردازی

خانم دکتر دستجردی، ریاست محترم گروه سلامت زنان اظهار داشتند، از ایشان برای شرکت در جلسه ۱۰۱ شورای آینده نگاری مورخ ۱۴۰۰/۰۸/۲۷ دعوت بعمل آمده است. موضوع جلسه راهکارهای اجرایی شدن قانون جوانی جمعیت و حمایت از خانواده است. مقرر شد قانون مصوب جوانی جمعیت و حمایت از خانواده توسط کارشناس گروه برای اعضا ارسال شود تا اساتید نظرات خود را اعلام کنند.

۲. ارائه گزارش پیشرفت طرح بررسی وضعیت موجود سیاستها و قوانین در خصوص ارائه خدمات و به کارگیری روشهای نوین کمک باروری در ایران توسط خانم دکتر فرزندی

خانم دکتر فرزندی، مجری محترم طرح پس از اعلام همکاران طرح، اظهار داشتند، نازائی یکی از مهمترین مسائل مهم مرتبط با بهداشت باروری است که می تواند مشکلات زیادی در زندگی یک خانواده ایجاد کند. روش های کمک باروری از چهار دهه گذشته تاکنون، نقش مهمی در درمان ناباروری داشته است. شیوه های جدید کمک باروری، امکان باروری بدون رابطه ی جنسی و نیز امکان مشارکت شخص ثالث در فرآیند باروری را از طریق اهداء اسپرم، تخمک، جنین و یا رحم فراهم ساخته است. این روش ها هرچند در پاسخ به نیازهای انسانی و عاطفی زوجین نابارور ابداع شده اند، اما با ظهور خود، مسائل اخلاقی، عاطفی، اجتماعی و حقوقی را پیش کشیده اند که بدون پاسخ گویی به آنها نمی توان امیدوار بود که بتوان آسوده خاطر در ترویج استفاده از هر یک از این روشها اقدام نمود و به مثبت بودن پیامدهای آن اطمینان داشت. مخاطرات اخلاقی مختلفی در خصوص روشهای درمان ناباروری و کمک باروری نوین مطرح است. عمده این مخاطرات ناشی از در معرض احتمال خطر قرار دادن سلامت جسمی و روانی گیرندگان این خدمات است. از جمله احتمال خطر ناشی از فرایندهای کمک باروری برای زوجین، بارداری و زایمان برای مادر جایگزین، اهداء تخمک برای اهداء کننده تخمک و حتی احتمال آسیب به سلامت روانی و اجتماعی خانواده (همسر یا فرزندان) فرد ثالث در کمک به باروری زوجین نابارور.

سودرسانی به سایر افراد (غیر از زوجین نابارور) درگیر در روش کمک باروری اگر چه اخلاقی است اما می تواند مخاطرات اجتماعی مانند استفاده ابزاری و استثمار افراد کم درآمد و سوءاستفاده از افراد با انگیزه های اقتصادی را به همراه داشته باشد. علاوه بر این موضوعاتی چون باروری پس از مرگ و باروری در سن بالا نیز می تواند با مخاطرات اجتماعی همراه باشد. لذا

بکارگیری روش‌های کمک باروری در بسیاری از حوزه‌ها نیازمند قوانین مناسب برای فراهم نمودن زیرساخت‌های لازم برای استفاده از این روش‌ها و کنترل مخاطرات آنهاست.

این مطالعه با هدف پاسخ‌گویی به اینکه آیا سیاست‌ها و قوانین کشور برای ارائه خدمات کمک باروری و کنترل مخاطرات اخلاقی و اجتماعی روش‌های نوین کمک باروری از تناسب و کفایت لازم برخوردار هستند؟ و هم‌چنین شناسایی موارد اصلاحی و تکمیلی به منظور بهبود زیرساخت‌های قانونی برای ارائه خدمات و کنترل مخاطرات به کارگیری روش‌های نوین کمک باروری متناسب با ارزش‌ها و مبانی اعتقادی در کشور، به بررسی و تحلیل وضعیت موجود سیاست‌ها و قانون در این خصوص خواهد پرداخت.

هدف اصلی

* تحلیل وضعیت موجود سیاست‌ها و قوانین در خصوص ارائه خدمات و به کارگیری روش‌های نوین کمک باروری در ایران

اهداف اختصاصی

۱. شناسایی سیاست‌ها و قوانین کشور در خصوص خدمات و به کارگیری روش‌های نوین کمک باروری
۲. شناسایی زیرساخت‌های قانونی لازم برای ارائه خدمات کمک باروری
۳. شناسایی مخاطرات اخلاقی و اجتماعی ناشی از به کارگیری روش‌های نوین کمک باروری
۴. تعیین تناسب و کفایت سیاست‌ها و قوانین کشور از نظر تامین زیرساخت‌های قانونی لازم برای ارائه خدمات کمک باروری و کنترل مخاطرات اخلاقی و اجتماعی ناشی از به کارگیری روش‌های نوین کمک باروری
۵. تعیین نیازهای اصلاحی و تکمیلی سیاست‌ها و قوانین کشور در خصوص ارائه خدمات کمک باروری و کنترل مخاطرات اخلاقی و اجتماعی ناشی از به کارگیری روش‌های نوین کمک باروری

هدف کاربردی

* تهیه اطلاعات لازم برای بهبود زیرساخت‌های قانونی برای ارائه خدمات کمک باروری و پیشگیری و کنترل مخاطرات اخلاقی و اجتماعی ناشی از به کارگیری روش‌های نوین کمک باروری در ایران

مطالعه از نوع اسنادی و کیفی است که در طی مراحل مختلف اجرا می‌شود. در مرحله اول طرح، اطلاعات مورد نیاز جمع‌آوری می‌شود. در این مرحله متون علمی منتشره بررسی و مستندات علمی در خصوص انواع روش‌های کمک باروری و مخاطرات و چالش‌های به کارگیری روش‌های نوین باروری شناسایی می‌شوند. سیاست‌ها و قوانین کشور در خصوص خدمات و به کارگیری روش‌های نوین کمک باروری در مطالعه اسنادی، شناسایی می‌شوند. در مرحله دوم طرح، به منظور تکمیل اطلاعات، در مطالعه کیفی نظرات افراد فعال در مراکز تحقیقاتی و خدماتی مرتبط با کمک باروری در خصوص انواع روش‌های کمک باروری و مخاطرات آنها و زیرساخت‌های قانونی لازم جمع‌آوری می‌شود. در این مطالعه کیفی بر حسب نیاز و شرایط موجود از یک یا چند روش دلفی، مصاحبه عمیق، نشست تخصصی و بحث گروهی متمرکز استفاده خواهد شد. در مرحله سوم طرح، اطلاعات حاصل از مراحل قبل در نشست‌های تخصصی با حضور اعضاء گروه تحقیق و افراد فعال و صاحب نظر در حوزه‌های فقهی، حقوقی، سیاست‌گذاری مرتبط مورد بررسی قرار خواهد گرفت و وضعیت قوانین موجود از نظر تامین زیرساخت‌های قانونی ارائه خدمات کمک باروری و کنترل مخاطرات اخلاقی و اجتماعی ناشی از روش‌های نوین کمک باروری تحلیل خواهد شد.

در مطالعه اسنادی، تمام سیاست‌ها و قوانین در خصوص روش‌های کمک باروری بررسی می‌شوند.

در مطالعه کیفی برای اخذ نظرات افراد فعال و صاحب‌نظر در حوزه‌های پژوهشی و ارائه خدمات کمک باروری، کلیه مراکز علمی-پژوهشی ارائه‌کننده خدمات کمک باروری دارای مجوز از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی شناسایی خواهند شد. متخصصان دارای سابقه انجام پژوهش یا ارائه خدمات کمک باروری در این مراکز در صورت تمایل وارد مطالعه خواهند شد. انجام مطالعه تا زمان اشیاع اطلاعات ادامه خواهد داشت.

در نشست تخصصی تحلیل اطلاعات، اعضاء گروه تحقیق به همراه مشاورینی(حداقل یک نفر) از حوزه‌های فقهی، قانونی و سیاستگذاری شرکت خواهند داشت.

مطالعه مروری:

- * شناسایی مقالات و مستندات مرتبط
- * کدگذاری
- * استخراج اطلاعات(۳۵ مقاله)
- * تهیه جداول مخاطرات و زیرساخت‌های لازم برای کنترل مخاطرات به تفکیک روشهای کمک باروری

کدهای دسته‌بندی اطلاعات:

- * شیوع ناباروری
- * مخاطرات ناباروری
- * روش‌های کمک باروری
- * مخاطرات روش‌های کمک باروری
- * تحلیل قوانین مرتبط
- * الزامات برای بکارگیری و توسعه روش‌های کمک باروری
- * روش‌های کنترل مخاطرات

مطالعه اسنادی:

- شناسایی قوانین مصوب
- * قانون نحوه اهدای جنین به زوجین نابارور مصوب تیر ۱۳۸۲ مجلس شورای اسلامی
- * آیین نامه اجرایی اهدای جنین به زوجین نابارور مصوب اسفند ۱۳۸۳ هیئت وزیران
- * آیین نامه تاسیس مراکز تخصصی درمان ناباروری ابلاغی دی ۱۳۹۸ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- * تصویب نامه پوشش بیمه‌های پایه برای خدمات نازایی و ناباروری مصوب شهریور ۱۴۰۰ هیئت وزیران

مطالعه کیفی اول: نظرسنجی از گروه مطالعه

- * شناسایی مراکز تحقیقاتی مرتبط در کشور(۲۱ مرکز)
- * شناسایی مراکز ارائه خدمات در کشور(۸۲ مرکز)
- * طراحی اولیه مطالعه کیفی (روش مطالعه و ابزار جمع آوری داده)

ایشان به بیان مخاطرات روش کمک باروری رحم جایگزین اشاره کردند.

- ✓ عوارض جسمی و روانی ناشی از بارداری و زایمان در حین و بعد از بارداری و زایمان در زن صاحب رحم جایگزین
- ✓ مخاطرات روانی ناشی از جدایی نوزاد از زن صاحب رحم جایگزین به دلیل حس مادری ناشی از شرایط فیزیولوژیک بارداری
- ✓ آسیب بر میزان رضایتمندی روابط عاطفی و جنسی زن صاحب رحم جایگزین با همسر
- ✓ آسیب های روان شناختی بر اعضاء خانواده زن صاحب رحم جایگزین
- ✓ آسیب های اجتماعی ناشی از مشخص نبودن رابطه والد فرزندی زن صاحب رحم جایگزین با جنین زوجین نابارور و

نوزاد حاصل

- ✓ مخاطرات ناشی از مشخص نبودن وضعیت زن صاحب رحم جایگزین از نظر محرمیت، ارث و حضانت با کودک متولد شده از جنین زوجین نابارور
- ✓ مشخص نبودن وضعیت شرعی جایگزینی جنین در رحمی غیر از مادر از بعد حلال یا حرامی فعل انجام شده
- ✓ مخاطرات حقوقی و مغایر با نظم عمومی ناشی از منافات با اصل غیر قابل تصرف بودن جسم انسان
- ✓ مخاطرات ناشی از تجاری شدن و سود جویی
- ✓ مخاطرات سلامتی جنین و نوزاد زوجین نابارور ناشی از امتناع از مراقبت حین بارداری توسط زن صاحب رحم جایگزین
- ✓ مخاطرات ناشی از امتناع از اهداء کودک به والدین ژنتیکی
- ✓ مخاطرات جسمی نوزاد به واسطه قطع شیردهی به دلیل جدا شدن از زن صاحب رحم جایگزین

مخاطرات روش کمک باروری تلقیح مصنوعی اسپرم شوهر متوفی به زن

- عدم شفافیت جایز بودن تلقیح اسپرم شوهر متوفی پس از مرگ به همسرش
- عدم شفافیت حکم ترکیب اسپرم اخذ شده از زوج در زمان زوجیت با تخمک زوجه در همان زمان یا بعد از مرگ
- عدم شفافیت حکم ترکیب اسپرم اخذ شده از زوج بعد مرگ شوهر با تخمک زوجه
- عدم شفافیت موضوع قطع/عدم قطع رابطه زوجین پس از مرگ
- ایشان به دلیل ضیق وقت، مخاطرات روش کمک باروری اهدای جنین را بیان نکردند و از اساتید درخواست کردند که پیشنهادهای خود را اعلام کنند.

پیشنهادهای اساتید:

- خانم دکتر دستجردی، ریاست محترم گروه اظهار داشتند، بهتر است درصد هر دسته از مخاطرات به ترتیب اولویت بیان شود و مخاطراتی که تیم پزشکی را تهدید می کند نیز در مطالعه بررسی شود.
- خانم دکتر حسینی اظهار داشتند، آیا هزینه- اثربخشی روش‌های نوین کمک باروری در این مطالعه مشخص می‌شود؟
- خانم محترمی اظهار داشتند، برای مباحث فقهی می‌توان از اساتید حوزه فقه که با فرهنگستان نیز همکاری دارند، بهره برد.
- خانم دکتر فرزندی اظهار داشتند، برای این مطالعه مخاطرات از تمامی ابعاد بررسی می‌شود. برای گروه‌های صاحب‌نظران، اساتید از رشته‌های فقهی، حقوقی، پزشکی حتما حضور خواهند داشت. در این مطالعه هزینه اثربخشی روش‌های کمک باروری مشخص نخواهد شد چون در اهداف طرح تعریف نشده است.

سایر موارد:

- خانم دکتر دستجردی، ریاست محترم گروه اظهار داشتند، طی بررسی بعمل آمده از لیست حضور و غیاب اعضا در شش ماهه اول سال ۱۴۰۰، به غیر از چند نفر از اساتید که در هیچ جلسه ای شرکت نکرده اند سایر اساتید مشارکت خوبی داشته‌اند.
- اساتید نام برده کل جلسات شش ماهه اول گروه سلامت زنان را شرکت کرده اند: خانم‌ها دکتر جلالی‌نیا، دکتر رجبی، دکتر نخعی، دکتر احمدی و اینجانب.
- ایشان از اساتید درخواست کردند ضمن حضور فعال در جلسه گروه در تمامی امور مربوط به گروه مشارکت فعال داشته باشند.

نحوه پیگیری توصیه‌ها:

- ✚ مقرر شد قانون جوانی جمعیت و حمایت از خانواده برای اساتید جهت نظرخواهی ارسال شود.
- ✚ مقرر شد برای جلسه آینده در خصوص وینارها و عناوین پیشنهادی طرح‌های تحقیقاتی بحث شود.

مقرر شد مجریان محترم طرح‌ها به صورت دوره‌ای گزارش پیشرفت طرح‌های خود را ارائه نمایند.

تاریخ و موضوع جلسه بعدی:

۱. چهارشنبه ۱۴۰۰/۰۹/۱۷-

- بررسی نامه های ارجاعی
- بحث و بررسی در خصوص عناوین پیشنهادی برای وینار و طرح‌های تحقیقاتی

تهیه کننده: مینا شیخ الاسلام زاده

نظارت: دکتر نرگس تبریزی

دکتر مرضیه وحید دستجردی
عضو پیوسته و ریاست گروه سلامت زنان